

POLITIHØGSKOLEN

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Deres referanse:

Vår referanse:
22/02988-2

Dato:
27.04.2023

HØRING - MAKTMIDDELUTVALGETS RAPPORT «POLITIETS BRUK AV MAKTMIDLER»

Politihøgskolen takker for mulighetene til å gi innspill på rapporten fra ekspertutvalget oppnevnt av Justis- og beredskapsdepartementet 15. februar 2022 (Maktmiddelutvalget) - Politiets bruk av maktmidler med høringsfrist 28. april 2023.

Maktmiddelutvalgets arbeid er en oppfølging og videreføring av det arbeidet som ble gjort i forbindelse med Bevæpningsutvalgets utredning NOU 2017:9, Politi og bevæpning. I mandatet til maktmiddelutvalget er utvalget bedt om å bygge videre på NOU 2017:9 og skal oppdatere det kunnskapsgrunnlaget denne rapporten hvilte på. Maktmiddelutvalget har derfor konsentrert seg om perioden etter 2017 i sin utredning. I tillegg til spørsmålet om bevæpning ligger det til Maktmiddelutvalget å vurdere politiets maktmiddelbruk som sådan og beskrive alternative modeller med bakgrunn i kunnskapsgrunnlaget.

Med dette som bakgrunn vil Politihøgskolen kommentere de anbefalingene som er relevante for Politihøgskolen som politiets primære forsknings- og utdanningsinstitusjon.

1. Gjennomgang av reglene i politiloven og det underliggende instruksverket

Politihøgskolen støtter utvalgets anbefaling om en slik gjennomgang. Et samlet regelverk vil kunne bidra til at man lettere finner frem til aktuelle bestemmelser, også i våre utdanninger. Dette henger sammen med utvalgets forslag om både å styrke bruken av maktmiddelappen, og med forslaget om å systematisk innhente informasjon om all maktmiddelbruk benyttet i tjeneste. I tillegg er det en klar oppfatning fra Politihøgskolens side at et lett tilgjengelig regelverk kan bidra til økt kunnskap blant publikum, noe som igjen kan bidra til å skape tillit til etaten og de tjenestehandlinger som utføres.

2. Registrering av maktbruk

Utvalget følger opp bevæpningsutvalgets anbefaling om å registrere politiets bruk av makt på en systematisk måte.

Politihøgskolens mandat er å bidra til utviklingen av en kunnskapsbasert polititjeneste. Kunnskap om virkemidlene knyttet til maktbruk inngår i dette. Anbefalingen om registrering av

maktbruk støttes derfor av Politihøgskolen. Særlig aktuelt er det å få valide data og erfaringer fra innføringen av elektrosjokkvåpen.

I utredningen vises det til flere land der registrering av maktbruk gjøres i dag, og der man derfor sitter med gode oversikter over både hvilke maktmidler som er benyttet, overfor hvem og i hvilken sammenheng. Å bli utsatt for et maktmiddel er en inngripende, og det er derfor av stor betydning at dette underlegges innsyn og kontroll.

I tillegg til rene registerdata, er det også et betydelig behov for forskning knyttet til de mer kvalitative sidene av maktbruk. Hvem utøver makt overfor hvem, i hvilke situasjoner, og hvilke overveielser gjør tjenestepersoner i det et maktmiddel benyttes. Å få innsikt i disse problemstillingene, vil utgjøre et svært viktig kunnskapsgrunnlag for utdanningen av polititjenestepersoner i fremtiden.

Slik Politihøgskolen vurderer det, vil kunnskap om maktmiddelbruk være relevant for utviklingen av norsk politi. Kunnskap om politiets maktbruk vil utgjøre et viktig kunnskapsgrunnlag for utviklingen av Politihøgskolens utdanninger, både på bachelornivå, på masternivå og i flere etter- og videreutdanninger. I tillegg vil en slik kunnskapsbase være et viktig grunnlag for forskning knyttet til politiets tjenesteutførelse, et forskningsfelt som fremdeles står i startgroppen.

Politihøgskolen vil også anføre at innføringen av elektrosjokkvåpen gir mulighet til å gjennomføre følgeforskning på innføringen av et nytt maktmiddel, og argumentere for at den muligheten bør benyttes.

Økt kunnskap om politiets maktbruk gjennom både registrering og forskning vil gi muligheter til å sammenligne med andre lands praksiser. Videre vil det kunne bidra til mer kunnskap om politiets maktbruk sammenlignet med andre aktører som har adgang til å utøve tvang mot borger (barnevern, psykiatri, innen aldersdemens etc.). Dette vil utgjøre gode kunnskapsgrunnlag som er vesentlig for samarbeidet mellom politiet og andre etater.

3. Innføring av en maktmiddelapplikasjon

Utvalget anbefaler å bygge videre på maktmiddel-applikasjonen på tjenestepersoners tjenestetelefon. Slik Politihøgskolen ser det, forutsetter en effektiv bruk av en slik applikasjon en endring i instruksverket, der det må være et pålegg om registrering fra alle tjenestepersoners bruk av makt, hvilke maktmidler som er benyttet og overfor hvem. Innføringen av en slik app med påfølgende endring i instruks, vil også kreve en endring i kultur der forståelse for nødvendigheten av en slik ordning inngår. I dette perspektivet er Politihøgskolen en sentral aktør som gjennom sine utdanninger har muligheter til å bidra i utviklingen av en kunnskapsstyrt polititjeneste. Både bruken av appen og forståelse for hva denne kan bidra til, vil derfor kunne tas inn i undervisning på alle nivå, også i den årlige vedlikeholdstreningen.

4. Innføring av et maktmiddelråd

I rapporten fra utvalget foreslås det å etablere et Maktmiddelråd. Politihøgskolen er i tvil om nytten av et slikt råd. Politihøgskolen anbefaler å prioritere arbeidet med å utvikle gode rutiner for registrering av maktmiddelbruk, i tillegg til å øke samarbeidet mellom politi og helse, både nasjonalt og lokalt.

5. Maktbruk overfor barn og sårbare grupper

Politihøgskolen støtter utvalgets anbefaling om at det bør gjennomføres forskning på maktmiddelbruk mot barn og sårbare grupper. Politihøgskolen behandler allerede i dag dette temaet i relevante utdanninger.. Politiets Nye nasjonale retningslinje for politiets møte med barn er allerede i stor grad dekket av dagens bachelorutdanning og tilpasning vil skje i kommende revisjoner av programplanen.

Utvalget har gitt en god redegjørelse for gjeldende rett og praksis. Det er også viktig og riktig at utvalget har vurdert politiets maktmiddelbruk overfor barn og andre sårbare grupper. Her skulle likevel Politihøgskolen sett at utvalget hadde skilt på maktmiddelbruk med utgangspunkt i en straffeprosessuell tilnærming, og politiets adgang til maktbruk ved bistandsoppdrag (eksempelvis ved bistand til barnevernet).

4. Om Psykisk helse og rus

Politihøgskolen støtter et tettere og mer forpliktende samarbeid med muligheter for kompetanseoverføring mellom politiet og helsevesenet på lokalt og nasjonalt nivå i saker som berører psykisk «uhelse». Politihøgskolen vil understreke behovet for å se på regelverket knyttet til taushetsplikten mellom etatene.

5. Om bevæpning

Maktmiddelutvalget har beskrevet ulike modeller for bevæpning med bakgrunn i det fremlagte kunnskapsgrunnlaget. Flere av disse ble allerede beskrevet i NOU 2017:9. Totalt 11 ulike modeller er vurdert, men utvalget har i sin rapport løftet frem to av disse; dagens modell med fremskutt lagring av skytevåpen i kjøretøy, og en ordning med generell bevæpning.

For å kunne fatte en beslutning i spørsmålet om en generell bevæpning av norsk politi, mener Politihøgskolen at det må legges ytterligere forskningsbasert kunnskap til grunn. Vi vil blant annet peke på Politihøgskolens eget prosjekt; Hvorfor skyter ikke politiet oftere? Bakgrunnen for prosjektet er at politiets bruk av skytevåpen både internasjonalt og i Norge, tidvis vekker mye oppmerksomhet. En studie som undersøker hvorfor norsk politi ikke skyter (i situasjoner med lovlig adgang), vil være unik, komplettere tidligere forskning, og vil gi et viktig bidrag til forståelsen av politiets vurderinger ved bruk av skytevåpen. Dette vil bidra til økt kunnskap i etaten generelt, samt gi ny og viktig kunnskap for Politihøgskolens operative utdanninger og politiets nasjonale trening for innsatspersonell. Prosjektet vil presentere foreløpige data i løpet av høsten 2023.

6. Avslutning

Når det gjelder Politihøgskolens utdanningsportefølje, er den i henhold til det som til enhver tid er gjeldende bevæpningsordning. Dersom det besluttet å innføre generell bevæpning i norsk politi, vil Politihøgskolen innrette sine utdanningstilbud i tråd med endringene.

Med hilsen

Nina Skarpenes
rektor

Annette Kathrine Sund
spesialrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Annette Kathrine Sund